

T.C. İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ, İNUZEM, Uzaktan Eğitim Yayını No 2009-001.2

Aile Psikolojisi ve Eğitimi

EDİTÖR

Prof. Dr. Süheyla ÜNAL

BÖLÜM YAZARI

Prof. Dr. Süheyla ÜNAL

AİLENİN TEMEL ÖZELLİKLERİ VE İŞLEVLERİ

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ

MALATYA

**T.C. İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
İNÜZEM
UZAKTAN ÖĞRETİM TASARIM BİRİMİ**

Genel Koordinatör

Prof. Dr. Mehmet KARAGÖZ

Koordinasyon Kurulu

Prof. Dr. İsmail ÖZDEMİR

Prof. Dr. Mehmet KARAGÖZ

Prof. Dr. Sadık KELEŞ

Prof. Dr. Güleendam KOÇAK

Doç. Dr. Burhanettin DÖNMEZ

Eğitim Yönetimi ve Planlama

Prof. Dr. Güleendam KOÇAK

Y. Doç. Dr. Uğur BAŞBOĞAĞLU

Ders İçeriği Geliştirme ve Öğretim Tasarımı

Doç. Dr. Burhanettin DÖNMEZ

Y. Doç. Dr. Uğur BAŞBOĞAĞLU

Y. Doç. Dr. Eyüp İZCİ

Y. Doç. Dr. Bahadır KÖKSALAN

Y. Doç. Dr. Ramazan ÖZBEK

**Uzaktan Öğretim
Ölçme ve Değerlendirme
Bölüm Yönetmenleri**

Prof. Dr. Sadık KELEŞ

Y. Doç. Dr. Uğur BAŞBOĞAĞLU

Y. Doç. Dr. Metin KAPIDERE

Yayın Editörü

Y. Doç. Dr. Uğur BAŞBOĞAĞLU

Bilgi İşlem

Y. Doç. Dr. Metin ERTÜRKLER

Y. Doç. Dr. Ali KARCI

Erhan AKKAYA

Öğrenci İşleri

Daire Başkanı Mehmet YILDIRIM

Uzman Sami DURAK

Mali İşler

Genel Sekreter Yardımcısı Cevdet ATALAN

Dizgi

T.C. İnönü Üniversitesi, Matbaa Dizgi Ekibi

**BU ELEKTRONİK METNİN BASIM, YAYIM
VE AKÇELİ HAKLARI T.C. İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ'NE
AİTTİR.**

Uzaktan Öğretim tekniği ile hazırlanan bu elektronik metnin bütün hakları saklıdır. İlgili Merkezden izin almadan bu metnin tümü veya bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt veya diğer yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz, satılamaz. Aksine davranışlar bu dokümanların hazırlanması ile ilişkili her türlü maliyeti peşinen kabullenmiş sayılırlar.

**COPYRIGHT © 2009 BY INONU UNIVERSITY, MALATYA
ALL RIGHTS RESERVED**

No part of this electronic document may be reproduced or stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means mechanical, electronic, photocopy, magnetic, tape or otherwise, without permission in writing from the Inonu University, İNUZEM.

YAYIN İLE İLİŞKİLİ

HER TÜRLÜ SORUMLULUK

YAZARLARIN KENDİLERİNE AİTTİR

**Aile Psikolojisi
ve
Eğitimi**

İNÜZEM Yayını 2009-001.2

Malatya, Aralık 2009

Aile Psikolojisi ve Eğitimi

AMAÇ: Bu programı izleyen kişi, aile ile ilgi kavramları öğrenerek, ailenin işlevlerini ve işleyişini kavrayacaktır.

ÖĞRENİM HEDEFLERİ

- 1- Ailenin tanımını yaparak, temel özelliklerini ve işlevlerini sıralayacak
- 2- Geçmişten günümüze kadar farklı toplumsal aşamalarda gözlemlenen aile tiplerini tanımlayacak
- 3- Sistem olarak ailenin yapı ve işleyişini açıklayacak
- 4- Aile içi iletişimin sağlıklı olması için gerekli koşulları belirtecektir.

AİLENİN TEMEL ÖZELLİKLERİ VE İŞLEVLERİ *Prof. Dr. Süheyla ÜNAL*

Aile, gelişimi bir başkasının varlığına ve bakımına diğer canlılardan çok daha fazla ihtiyaç duyan insan yavrusunun sosyalleşmesini sağlayan birincil ortamdır. Bireyin beslenme, bakım, koruma gibi temel fiziksel ihtiyaçları yanı sıra, sevgi ihtiyacı, duygusal gelişim, sosyal biliş gelişimi, sağlıklı zeka gelişimini sürdürme, kapasitelerini geliştirme gibi ruhsal ihtiyaçlarını, eğitim, kültürel değerleri kazanma gibi sosyal ihtiyaçlarını karşılar. Bireye duygusal destek vererek kendine ve diğer bireylere güvenmesini, sevgi duymasını, kimlik kazanmasını, kişilik gelişimini, sosyal beceriler geliştirmesini ve toplumsallaşmasını sağlar. Refah bir yaşam için gerekli olan fiziksel ve ruhsal ortamı oluşturarak üyelerine doyum olanağı sunar. Cinsel ilişkileri düzenleme, üreme, ekonomik dayanışma, değerlerin kuşaklar boyu aktarılmasını sağlayarak toplum düzenine katkıda bulunur.

Ogburgn ailenin işlevlerini yedi grup altında toplamaktadır. Bunlar ekonomik ihtiyaçları karşılamak, statü sağlamak, çocukların eğitimini planlamak, din eğitimi vermek, boş zaman faaliyetlerini gerçekleştirmek, aile üyelerinin birbirini koruması ve karşılıklı sevgi ortamı yaratmak gibi işlevlerdir.

Ailenin bu işlevlerini yerine getirmesinde, ailenin yapısı, aile içi iletişim, karşılıklı saygı ve işbirliği önemli rol oynar. Ailedeki sınırlar, rol ve ilişkiler, yetki dağılımı uyum ve devamlılık için gerekli olan duygusal gücü yaratır. Aile içi ilişkilerde esneklik veya katılık, yakınlık veya uzaklık, düzenli düzensiz iletişim ya da iletişimsizlik gibi faktörler aile yaşamının vazgeçilmez görevleri olan temel ihtiyaçlar ile gelişimsel ihtiyaçların karşılanmasını ve sorun çözme biçimlerini yakından etkiler. Geçtan, sağlıklı aile göstergeleri olarak, karşılıklı saygı, işbirliği, eve, çocuklara ve yakın dostlara karşı sorumlu davranma üzerinde durmaktadır.

McMaster modelinde 5 temel işlevi gerçekleştirme düzeyine göre aileler sağlıklı ya da sağlıklı olarak tanımlanır. Bu temel işlev alanları; aile içinde problemlerin çözümü, aile içi iletişim, aile içinde rol dağılımı, duygulara katılma ve karşılık verebilme, davranış denetimidir.

1. Problem çözme ailelerin sorunlara yaklaşımı ve çözüm şeklini anlatır. Yemeği kimin pişireceğinden maddi yükü kimin üstleneceği gibi maddesel problemler ve aile üyelerinin birbirine karşı yaşadıkları olumsuz duyguların çözümü gibi duygusal problemlerin üstesinden gelebilme bu kategoride değerlendirilir. Problemler aile bireyleri tarafından tanımlanabiliyor ve konuşulabiliyorsa, çözüm önerileri sunulup, çözümü konusunda ortak karar alınabiliyorsa çözüme uygun davranışlar uygulanıyor ve sonuçları aile içinde kimse suçlanmadan değerlendirilebiliyorsa bu sağlıklı ailenin bir göstergesidir.

2. Aile içi iletişim ailede sözlü ve sözsüz mesajların nasıl ifade edildiğine gönderme yapar. Aile içinde iletişimin olabildiğince açık ve direk olması ailenin sağlıklılığına işaret eder.

3. Roller ailede kimin hangi görevi üstlendiğini, aile içindeki sınırların nasıl korunduğunu tanımlar. Aile bireylerinin rolleri net olarak belirlenmişse, her üye rolünü uygun şekilde yerine getiriyorsa aile günlük yaşamını sağlıklı bir şekilde sürdürebilir.

4. Duygulara katılma ve karşılık verebilme aile bireylerinin duygusal durumlarına uygun şekilde karşılık verebilmelerini ortak ya da bireysel aktivitelerini paylaşabilmeyi ifade eder. Sıkıntı yaşayan aile üyesinin kendini anlaşılmiş hissedebilmesi, uygun şekilde yardım görebileceğini bilmesi ailenin sağlıklı oluşuna işaret eder.

5. Davranış denetimi fiziksel olarak tehlikeli durumlarda psikobiolojik ihtiyaçların karşılanması noktasında ve aile üyelerinin sosyal kontrole ihtiyacı olduğunda kendini gösterir. Ne çok katı ve değiştirilemez, ne de tamamen boş vermiş ya da kaotik davranışlar yerine yeterince esnek ve duruma uygun davranışlar gösterebilmesi ailenin sağlıklı oluşuyla alakalıdır.

İşlevlerini bir bütünlük ve beraberlik içinde yerine getiremeyen aileler, sağlıklı ailelerdir. Sağlıksız ailenin temelinde birbiri ile anlaşamayan, farklı ego ideallerine sahip olan, aralarında iyi bir iletişim ve etkileşim kuramamış olan eşlerin bulunması söz konusudur. Kişilerarası ilişki sorunlarının, bağımlılığın, incinebilirliğin, rol ve güç çatışmalarının yoğun yaşandığı böyle bir aile, sorun ve çatışmaları tolare edememekte, aile üyelerinin yardım isteklerini reddetmekte, yeni durumlara bağlı olarak rollerde ortaya çıkan değişimler konusunda yeterli esnekliğe sahip olamamaktadır.

AİLENİN TOPLUMSAL VE BİREYSEL AÇIDAN ÖNEMİ

Türk toplum yapısında aile, temel unsur olarak yer alır. Aile hukuku profesörü olan Gaston Jezz'in de belirttiği gibi **Türk milletinin elinden aile nizamını alınız, geriye hiçbir şey kalmaz.** Aile, Anayasamızda yer alan **Devlet ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretilmesi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır ve teşkilat kurar** ifadesi ile koruma altına alınmıştır.

Düzenli ve sağlıklı toplumlara, sağlıklı aileler oluşturur. Bu nedenle aile kurulurken bazı özellikler dikkate alınmalıdır. Öncelikle yasalara uygun davranmak gereklidir. Evliliğe hazır oluştta kadın ve erkeğin yaşlarının yasal yaşlarda olması gerekir. Evlilik için her iki cins de belli bir yaşta olmalıdır. Ülkemizde evlilik kurumunu düzenleyen Türk medeni Kanuna göre evlenme için kadınların en az 15, erkeklerin ise en az 17 yaşında olmaları gerekir. 18 yaşın altındaki evliliklerde anne ve babanın izni gerekmektedir. Türk Medeni Kanununda yer alan bir diğer hükme göre, yakın akrabalar ile akıl hastaları evlenemez.

Evlenmek üzere karar vermiş çiftler, birbirleriyle uyum sağlayıp, sağlam bir denge oluşturacakları bazı temel özelliklere sahip oldukları takdirde sağlıklı aile kurabilmektedir. Bu temel özellikler;

- İdealler, değerler, inançlar ve amaçlara sahip olmak
- İlişkilerde karşılıklık ve denge, paylaşım ve dayanışma
- Güvenli bağlanma
- Entelektüel, estetik, duygusal ve zihinsel boyutlarda uyum
- Fiziksel ve cinsel uyum

- Eşinin kişisel özelliklerini kabullenebilme ve saygı gösterebilme yeteneği
- Çocuk sahibi olmak ve yetiştirmek konusunda ortak niyet ve istek
- Ailenin işlevleri ve sürekliliği konusunda benzer inanç ve kararlılık
- Açık, net ve adil aile kuralları
- Açık iletişim
- Çatışma çözümü ve sorunlarla başa çıkma becerisi

SİSTEM OLARAK AİLE

İnsan topluluklarının toplum haline gelmesi, üyeleri arasındaki ilişkilerde bir düzen ve hiyerarşinin oluşması ile gerçekleşir. Aile birbirlerinden farklı yetenek ve potansiyele sahip üyeler için kolaylaştırıcı, arabulucu, uyum sağlayıcı ve koruyucu bir sistem olarak tanımlanabilir.

Genel sistemler kuramı bağlamında aile; çekirdeğinde bir geçmişi paylaşan, duygusal bağı ve ortak amaçları olan en az iki bireyi içeren, bireysel aile üyelerinin ve ailenin bütünüünün ihtiyaçlarını karşılamak için stratejiler planlayan bireylerden oluşmuş karmaşık bir yapı olarak tanımlanır *Sabatelli ve Bartle 1995*. Alt sistemlerden *aile üyeleri* oluşur ve kendisi de daha üst sistemlerin bir parçasını oluşturur. Üyelerinin özelliklerinin toplamından daha fazla özelliğe sahiptir. Ailenin oluşmasında tek tek bireyler yanı sıra sosyokültürel yapılar, kişiler arası ilişkiler, fiziksel çevre de rol alır. Çekirdek aile sistemi, birey alt sistemi, karı-koca alt sistemi, kardeşler alt sistemi, ebeveyn-çocuk alt sistemlerini içerir.

Yaşayan bir sistem olarak aile, doğanın düzenliyi, az olasılıklıyı ve az anlamlıyı yok etme eğilimine *entropi*, örgütlenme, kontrol ve iletişim yoluyla karşı koymaya çalışır. Sistemin, kaynakları uygun şekilde kullanarak etkinliğe dönüştürmesi için örgütlenmeye ihtiyacı vardır. Sistem; sınırlar, düzenleyici kurallar, hiyerarşik bir düzen aracılığı ile örgütlenerek düzenli bir yapıya *morfostazis* kavuşur. Sistemin yapısını değişen koşullara uydurma ve etkileşimsel yeterlik özelliği aracılığı ile gelişerek değişmesi de *morfogenezis* yaşamsal önem taşır. Bu iki temel özellik MORFOSTAZİS ve MORFOGENEZİS, ailenin yaşam döngüsünün sağlıklı bir süreç olarak gerçekleşmesini sağlar. Yapısal durgunluğun olduğu plato dönemleri yapıyı

sağlamlaştırma işlevi görürken, ana değişimlerin ve yapısal istikrarsızlığın yaşandığı geçiş dönemleri ise yeni duruma uyum sağlamaya hizmet eder.

AİLE SİSTEMİNİN ÖZELLİKLERİ

SINIRLAR

Sistemi diğer sistemlerden ayıran sınırlar, aile üyelerinin kendi aralarındaki ilişkiler kadar, daha üst sistemle ilişkilerini de belirler. Sınırlar sistemlerin ve alt sistemlerin farklılığını koruma işlevine sahiptir. Sınırlar, bir alt sistemden diğerine ne kadar duygu ve bilginin aktarılacağını, kimin kiminle ve nasıl bir ilişkiye gireceğini belirler.

Sınırların çok geçirgen olması üyeler birbiriyle fazla i ie geçmesine, sistemin kontrolszlğne, tanımsızlığına, erime ve çökmesine yol açar. Katı sınırlar ise bilgi alışverişinin olmamasına, üyeler birbirinden izole olmasına neden olur. Uygun sınırlar ise, hiyerarşinin güçlenmesini sağlar ve işlevsel olmayan koalisyonları engeller.

KURALLAR

Aile sistemi oluştuğunda, üyeler arasında davranış alışverişi başlar. Hangi şartlar altında, ne şekilde, hangi tür davranışların değiş-tokuş edileceği öğrenilir, kurallar belirlenir. Kuralların açık olması sağlıklı ailenin temelidir. Bu durumda giderek olasılıklar düşer, davranışlar karşılıklı olarak daha belirli, düzenli ve yordandır olur. **Birbirimiz için, birbirimize göre ve beraberken kimiz, biliyoruz düşüncesini geliştiğinde aile sistemi bir stabilite kazanır.**

Kurallar, ailenin ortak amaçlar doğrultusunda işlev görmesini sağlamak üzere her aile üyesinin sistem içindeki sorumluluklarını da belirler. Üyeler arasındaki ilişkiler, sistemin ortak amaı ile uyumlu olarak gerçekleşmelidir.

Ortak amaçlar, üyelerinin her birinin ayrı ayrı ihtiyaçları, istekleri, niyet ve güdülerinden bağımsız ve ötedir. Üyelerin bireysel amaç ve gereksinimleri, sistemin amaçları ile çeliştiğinde sistem sorun yaşamaya başlar. Örneğin iki tarafın yetki ve gücü elinde tutma isteğinin yoğun olduğu **simetrik ilişkilerde** kuvvetler atışması ve rekabetin yarattığı gerilim, sistemi **patlatabilir**. Oysa demokratik tarzda ilişkinin yürütüldüğu, iki tarafın da sorumluluk aldığı, dinleme ve konuşma oranlarının birbirine yakın olduğu, kararların fikir alış verişi ile alındığı **paralel ilişkilerde** her iki taraf da ilişkinin iki yönlülüğünün farkındadır ve bundan hoşnuttur.

KONTROL

Sistemin işleyişinin belirli bir düzeyde olması kontrol mekanizmaları aracılığı ile sağlanır. Kontrol mekanizmaları sistemi değerler, istekler, güdüler, ilgiler, standartlar, amaçlar gibi referans sinyaller doğrultusunda hareket etmeye yönlendirir. Bu yönlendirmede sistemin hiçbir parçası diğerleri üzerinde tek taraflı bir kontrole sahip değildir. Sistemin yönetici özelliği sistemin bazı parçalarında değil, sistemin bütününde yer alır. Zayıf konumda olan da ilişkiyi kontrol eder, kontrol iki taraflıdır.

Sistemlerde geribildirim en önemli kontrol mekanizmalarıdır. En temel kontrol, girdiyi kontrol eden negatif geribildirim döngüsü ile sağlanır. Negatif geri bildirim sistemdeki sapmanın düzeltilmesine, ilk dengenin *homeostaz* kurulmasına hizmet eder. Önceki eylem, sonraki eylemi negatif olarak etkileyerek, şimdiki durumun, istenilen durumla aynı çizgiye gelmesine, uyumun sağlanmasına neden olur *self-regulation*. Dış değişiklikleri azaltıp, stabilize ederek morfoştazisi sağlar.

Negatif geribildirim döngüsü belirli bir hızda gerçekleşmelidir. Daha alt birimlerin eylemlerindeki bir bozukluğu düzeltmek için gereğinden hızlı bir negatif geribildirim, kontrolle değil kaosla sonuçlanır. Hiyerarşik düzen içinde daha alt birimler, referans sinyal gönderen üst birimlerden daha hızlı operasyon yapmak zorundadır.

Pozitif geribildirim, sisteme daha fazla uyaran girmesine yol açarak sistemin denge durumundan sapmasını, dolayısıyla sistemin çökmesi ya da dağılmasını sağlar. Entropi artışı ile sistemi değişikliğe yöneltir, morfogenez temel olur.

AİLE İÇİ ROLLER

Günlük yaşamı etkin bir biçimde sürdürebilmek için, ailenin kendini, alt-sistemlerin organizasyonuna dayalı bir roller ağı çevresinde örgütlemesi gereklidir. Roller; ailenin çeşitli fonksiyonlarının karşılandığı, aile bireylerinin çoğu zaman otomatik olarak yerine getirdiği davranış kalıplarıdır. Aile içindeki yetki ve rol dağılımı, ailenin maddi ihtiyaçları, sağlık gereksinimleri, sosyal faaliyetler, sevgi gereksinimi gibi ihtiyaçları karşılamaya göre gerçekleştirilir. İhtiyaç karşılayan üyenin yetki gücü fazladır. Yetki gücüne sahip birey, diğer üyelerin davranışını değiştirme gücüne, rolünü gerçekleştirme istemine sahiptir.

Kültürel ve toplumsal değerler de rol ve yetkilerin dağıtılmasında önem taşır. Yaş ve cinsiyete dayalı roller ağırlıklı olarak toplumsal değerlerden beslenir. Toplumun verdiği rollerin aile içinde uygulanıyor olması çatışmasız bir işleyiş sağlar. Örneğin toplumda anne babanın sorumluluğu olarak kabul edilen özellikler, aile içinde de uygulanabiliyorsa, ailenin her bireyi tarafından kabul edilebiliyorsa aile içi çatışmalar en az düzeyde yaşanır.

KAYNAKÇA Ünite1, Ünite 2, Ünite 3

- ARAL, N. 2000 **Boşanmış ve Boşanmamış Ebeveynlerin Çocuklarının Depresyon Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma**, Toplum ve Sosyal Hizmetler, Sayı:1, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Y. Okulu Yayını, Ankara.
- BAILEY, K.D. 1994 **Talcott Parsons, Social Entropy Theory and Living Systems Theory**. Behavioral Science 39:25-45.
- BARKER, P. 1981 **Basic Family Therapy**. New York: Granada Publishing
- BERTALANFFY, L. 1968 **General System Theory : Foundations, Development, Applications**
- BOTTOMORE, T.B. 1984 **Toplum Bilim** (Çeviren: Ünsal Oskay), Beta Yayınları, İstanbul.
- BUDAK, G. 1990 **Endüstrileşme Süreci İçinde Ailenin Yeri ve Önemi**, I.Aile Şurası, Aile Araştırma Kurumu Yayını, Ankara.
- BULUT, I. 1990 **Aile Değerlendirme Ölçeği El Kitabı**, Özgüzel Matbaası Ankara.
- BULUT, I. 1993 **Ruh Hastalığının Aile İşlevlerine Etkisi**, Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı. Yayın No. 74. Ankara.
- DPT 1993 **Türk Aile Yapısı Araştırması**, Ankara.
- EPSTEIN, N., BALDWIN, L., BISHOP, D. 1983 **The McMaster Family Assessment Device**. J Marital&Family Ther, 9: 171-180.
- EPSTEIN N,B., BISHOP, D., RYAN ve Ark. 1993 **The McMaster Model Wiev of Healthy Family Functioning**. Normal Family Processes. F Walsh (Ed), The Guilford Press: New York/London. 138-60.
- ERÖZ, M. 1982 **İktisat Sosyolojisine Başlangıç**, Filiz Kitabevi, İstanbul.
- GEÇTAN, E. 1982 **Çağdaş Yaşam ve Normal Dışı Davranışlar**. Maya Matbaacılık, 12. Basım Ankara.
- GÖKÇE, B. 1996 **Türkiye'nin Toplumsal Yapısı ve Toplumsal Kurumlar**, Savaş Yayınları, Ankara.
- GÜL, G. 2004 **Aile ve Evlilik Kurumu, Evlilik Okulu**, (Ed. Haluk Yavuzer), Remzi Kitabevi, İstanbul.
- HARRIS, C.C. 1972 **The Family An Introduction, Fourt Edition**, George Allen and Unwin Ltd, London.
- JONES, C, TEPPERMAN, L, WILSON, S.J. 1995 **The Futures of Family**, New Jersey, U.S.A.
- KARATAŞ, K. 2001 **Toplumsal Değişme ve Aile, Toplum ve Sosyal Hizmet**, Sayı: 2, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu Yayını, Ankara.
- KEPHART, W.M. 1977 **The Family, Society and Individual**, Fourth Edition, University Of Pennsylvania, Boston.
- KIRAY, M.B. 1999 **Toplumsal Yapı Toplumsal Değişme, Bağlam Yayınları**, İstanbul.
- KONGAR, E. 1999 **21. Yüzyılda Türkiye 2000'li Yıllarda Türkiye'nin Toplumsal Yapısı**, Remzi Kitabevi, İstanbul.

- MALINOWSKI, B.** 2003 **Yabani Toplumda Suç ve Gelenek**, (Çev: Şemsa Yeğin), Epsilon Yay. İstanbul.
- OUGBURGN, W.F.** 1963 **The Changing Functions of the Family**, Selected Studies in Marriage and The Family. Rinehart and Winston Inc. USA.
- OZANKAYA, Ö.** 1986 **Toplumbilim**, Tekin Yayıncılık, İstanbul.
- POPENOE, D.** 1982 **Sociology**, The State University of New Jersey.
- RAUSCH, A.** 1999 **Communication and Stress: Enhancing Communication Skills**. Purdue Cooperative Extension Service.
- SARAN, N.** 1993 **Antropoloji**, İnkılap Yayınevi, İstanbul.
- SAYIN, Ö.** 1987 **Aile İçi İlişkilerin Toplum ve Birey Boyutunda Çözümlemesi**, Sosyoloji Dergisi, Ege Üniv. Edebiyat Fak. Yay., Sayı:1.
- SAYIN, Ö.** 1994 **Sosyolojiye Giriş**, Üniversite Kitapları, İzmir.
- SAYRES, W.** 1992 **What is A Family Anyway?**, Marriage And Family in A Changing Society, (Edited By James M. Henslin), The Free Press, U.S.A.
- STEIN, I.** 1974 **Systems Theory, Science and Social Work**. The Scarecrow Press Inc.
- TOLAN, B.** 1996 **Toplum Bilimlerine Giriş**, Murat Yayıncılık, Ankara.
- VAUX, R.De** 2003. **Yahudilikte Aile** (Çev.: Ahmet Güç), Arasta Yay., Bursa.
- YALVAÇ, M.** 2000 **Aile Sosyolojisi İkel Toplumdan Modern Topluma Aile**, Evin Matbaası, Malatya.
- 1997 **Türk Ailesinde Adolesanların Sorunları**, A.A.K.B. Yay. Bilim Serisi: 100, 113-118, Ankara.
- 1994 **Uluslararası Aile Yılı Özel İhtisas Komisyon Raporları**, Kılıçaslan Mat.San.Ltd.Şti. Yayın No:82, Ankara.